Viktig infobrev med forslag til høringsuttalelse angående forslag om endringer i energiloven og plan- og bygningsloven om planlegging av vindkraft på land

Bakgrunn
Energidepartementet har 6. november 2026 sendt på høring forslag til radikale endringer av blant annet energiloven og plan- og bygningsloven (PBL). Høringsfristen er 15. januar 2027.

Forslaget innebærer at dagens krav om kommunal områderegulering for vindkraftanlegg fjernes. Behandlingen skal i stedet skje gjennom en konsesjonsprosess etter energiloven, med NVE som ansvarlig myndighet. Kommunene skal orienteres om søknaden gjennom et såkalt oppstartsmøte. Deretter styrer NVE hele prosessen med begrenset mulighet til kommunal påvirkning. Først når høring av konsesjonssøknaden er avsluttet får kommunen anledning til å si ja eller nei (side 18 i høringsnotatet).

Dersom kommunen sier nei til vindkraftutbygging, kan utbygger klage på denne beslutningen. **Da kan staten gi konsesjon uten kommunens tilslutning.**

I dagens kraftsituasjon er det grunn til å anta at terskelen er lav for departementet å akseptere klagen og sette kommunenes nei til side.

Kommunal selvbestemmelse og plan- og bygningsloven
Siden bygningsloven av 1965 har kommunen hatt ansvaret for å forvalte sine arealer gjennom en generalplan og senere kommuneplan. I 2008 mistet kommunen forvaltningsretten til å bestemme arealbruk til vindkraft. Ved lovendringen i 2023 fikk kommunene tilbake denne retten ved at det kreves gyldig reguleringsplan vedtatt av kommunestyret, før NVE kan gi konsesjon til å bygge vindkraftanlegget.

Loven har hele tiden vært helt sentral for å sikre det kommunale selvstyre og for demokratisk styring av arealbruken. Loven sikrer at ulike arealinteresser vurderes i sammenheng, gjennom åpne og inkluderende planprosesser med politisk behandling og offentlig medvirkning. I dag kan kommunen ta stilling til om en ønsker vindkraftutbygging både før, under og etter konsekvensutredninger og forslag til reguleringsplan foreligger. Denne prosessen sikrer at befolkningen får tid til å sette seg inn i sakene, og får en reell mulighet til å forstå hva fordeler og ulemper er.

Foreliggende forslag
Et gjennomgående tema i lovforslaget er at saksbehandlingen fra søknad til utbygging av vindkraft skal skje raskt.

I høringsforslaget foreslås det at kommunene fratas myndighet etter PBL når det gjelder vindkraftutbygging. Dette er et stort avvik fra normal praksis under PBL, og betyr at veletablerte demokratiske prosesser forsvinner. Lovendringen fra 2023 skal ikke engang evalueres før nye lover vedtas.

I stedet overføres denne myndigheten til statlig nivå. Utbygger skal kun forholde seg til staten ved NVE som gjennom dialog avklarer planprosess og gjennomfører utredninger. Kommunen får kun et varsel om at det er påbegynt en plan- og utredningsprosess.

Departementet presiserer at dokumenter kan unntas offentlighet både underveis og etter at tilslutningsmøtet er avsluttet. En slik mangel på åpenhet er i strid med vår forvaltningstradisjon, noe som gir grunn til uro.

Før NVE konkluderer i konsesjonsprosessen blir kommunen bedt om å svare ja eller nei med kort frist etter et møte med NVE. Kommunen vil normalt bli pålagt å svare innen 6 uker. NVE skal da normalt si nei til konsesjon hvis kommunen sier nei.

Statlig overprøving av kommunale vedtak

Departementet foreslår at staten skal kunne gi konsesjon uten kommunal tilslutning dersom forsyningssikkerhet eller vesentlige samfunnsmessige hensyn tilsier det.

Departementet anser dette som en innsnevring av dagens adgang til statlig overprøving. Høringsutkastet gir imidlertid inntrykk av at terskelen for å gi konsesjon etter klage, vil bli svært lav.

Når vindkraftbehandlingen flyttes ut av PBL, endres også det rettslige og prosessuelle grunnlaget for statlig overprøving. Det er derfor ikke tilstrekkelig å vise til at kommunene fortsatt skal ha rett til å si nei. Denne retten må være reell og rettslig forutsigbar. Høringsforslaget kan derfor i realiteten innebære en styrking av statens rett til å overstyre kommunen i vindkraftsaker.

Bortfall av innsigelsesordningen

Departementet foreslår å fjerne adgangen for statsforvalteren og andre berørte myndigheter til å fremme innsigelse mot konsesjonssøknader om kraftproduksjon og nettanlegg. Kun Sametinget foreslås å beholde sin rett til innsigelse.

Innsigelsesordningen er et viktig virkemiddel for å ivareta nasjonale og vesentlige regionale interesser, blant annet natur, miljø og arealbruk.

Det at disse myndighetene fortsatt kan uttale seg i høringer, erstatter ikke innsigelsesordningens rettslige funksjon for å kunne påvirke det endelige utfallet.

Forslaget innebærer derfor at en viktig kontrollmekanisme faller bort. En kontrollmekanisme som er utviklet og vedtatt på basis av hundre års forvaltningserfaring, blir altså fjernet av de samme myndigheter som vedtok den. Formålet er, klart uttalt fra regjeringens side, å få raskt tilgang til nye arealer og bane vei for ny kraftutbygging i kommunenes LNFR / naturarealer.

Konklusjon

Forslaget viser en total mangel på respekt for maktfordelingsprinsippet og det konstitusjonelle vernet av vårt lokaldemokrati.

Forslag til kommunalt vedtak i høringssaken

1. Kommunestyret viser til Energidepartementets høringsforslag av 6. november 2026 om endringer i energiloven og plan- og bygningsloven, herunder behandlingen av vindkraft på land.
2. Kommunestyret mener at energisaker, inkludert vindkraft, fortsatt må behandles etter plan- og bygningsloven. Kommunenes myndighet til å styre arealbruken gjennom ordinære planprosesser må opprettholdes.
3. Kommunestyret mener at den foreslåtte adgangen til å gi konsesjon uten kommunal tilslutning fratar kommunene rett til selvbestemmelse og svekker selvråderetten. Kommunestyret ber om at det sikres en reell og rettslig forutsigbar kommunal rett til å avslå vindkraftutbygging tidlig i prosessen for å unngå splittende prosesser i kommunene.
4. Kommunestyret går imot forslaget om å fjerne innsigelsesadgangen for statsforvalteren og andre berørte myndigheter i konsesjonssaker om kraftproduksjon og nettanlegg.
5. Kommunestyret ber regjeringen videreføre et regelverk som sikrer kommunal arealplanmyndighet og åpen demokratisk medvirkning som gir befolkningen tid til å delta, samt en tydelig rettslig kontroll med beslutninger om vindkraftutbygging.

Vedtaket oversendes Energidepartementet som kommunens høringsuttalelse innen 15.januar 2027.